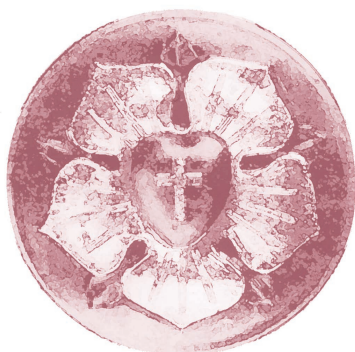

LUTHERSK KIRKETIDENDE

LEDER: REKRUTTERING

ARTIKLER OG INNLEGG

PINSE

HAR KIRKEN TAPT - FOR GODT?

FRA BOKFRONTEN

SØNDAGSTEKSTEN

9. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

10. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

11. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

REKRUTTERING

En sommersøndag tidlig på 90-tallet ble jeg ønsket velkommen som ny sokneprest på et lite sted i vår nordlige landsdel. Menighetsrådets nestleder ledet kirkekaffen etter innsettelsen. I sin korte og poengterte tale til meg sa hun følgende: "Vi er så takknemlige for at vi har fått prest. Vi har følt oss så forlatt." Hun ytret ikke et ord om hvilke forventninger menigheten hadde til meg, hva jeg skulle sette i gang, hvilken kompetanse hun håpet jeg var i besittelse av. Hun fortalte heller ikke om forgjengeres heltedige preste-tjeneste som jeg skulle måle meg opp mot. Hun var rett og slett takknemlig for å få en prest. Det var tredje gangs utlysning og liten konkurranse om stillingen, for å si det mildt. De hadde vært uten prest i et helt år, men nå hadde de fått en. Jeg tror aldri jeg har fått en bedre velkomst.

I dag, mer en 20 år seinere, har jeg ansvar for å utdanne og videre-utdanne prester. Vi får mange og gode råd om hva som burde vektlegges i grunnutdanning og kompetanseutvikling. Rådene er sprikende i mange retninger og springer ut av ulike og til dels anekdotiske erfaringer av hva prester synes å *mangle*. Noen savner bedre relasjonskompetanse; andre har oppdaget at ikke alle kan sin Confessio Augustana. Noen er alarmert over manglende personlig og åndelig modenhet; andre savner en bredere og dypere bibelkunnskap. Disse rådene lytter vi til, ikke minst i en tid da presteutdanningen ved MF er under revisjon. Men hvis jeg får spørsmål om hva det er i min jobb, som kan holde meg våken

Hvis jeg får spørsmål om hva det er i min jobb, som kan holde meg våken om natta, så er det verken studierevisjoner eller studentenes faglige nivå eller kandidatenes manglende profesjonelle bevissthet. Den altoverskyggende bekymring i presteutdanningen er rekrutteringen.

om natta, så er det verken studierevisjoner eller studentenes faglige nivå eller kandidatenes manglende profesjonelle bevissthet. Den altoverskyggende bekymring i presteutdanningen er rekrutteringen. Det er i dag under 140 studenter i MFs 6-årige profesjonsstudium i teologi. Selv om alle disse skulle velge å bli ordinert til tjeneste i Den norske kirke, hvilket de aller fleste faktisk gjør, betyr det likevel at vi ikke kommer til å levere særlig mer enn 20–25 prester i året i tida framover. Situasjonen ved de andre studiestedene er ikke bedre, tvert imot. I møte med arbeidsgivere i kirken og organisasjonene får vi ofte høre at de ønsker seg de beste kandidatene, og at de

kommer fra MF. Det er hyggelig å høre, og jeg tror det er sant. MFs profesjonsstudium i teologi ble i fjorårets landsomfattende studentundersøkelse vurdert blant topp 3 av mer enn 600 ulike studieprogrammer i Norge. Problemet er at i store

delene av kirken og i mange organisasjoner kan man bare drømme om å få de beste kandidatene. De er altfor få. Min største bekymring er at stadig flere menigheter vil oppleve det min gode nestleder i menighetsrådet rapporterte om: De vil føle seg forlatt.

Rekrutteringen til presteutdanningen er en utfordring for studiestedene. Derfor driver vi et ganske intenst arbeid for å få søkere, i konkurranse med andre studier og i konkurranse med hverandres presteutdanninger. Men det er faktisk ikke ved studiestedene dette er den største krisen. Både Misjonshøyskolen, TF og MF har

flere bein å stå på. Dette er først og fremst en krise i kirken. Det finnes i dag ingen gjen-
nomtenkt kirkelig strategi for rekruttering av
studenter til presteutdanning. KIFO-rapporten
om presterekruttering (2009) gir en detaljert
framstilling av situasjonen slik den var i 2008/
2009, men rapporten har ikke bidratt til å
tydeliggjøre behovet for en sterk og samlet inn-
sats på området. I dag er situasjonen den at selv
bispedømmer som tidligere kunne være trygge på
solide søkerlister til sine stillinger, erfarer at
søkergrunnet er dramatisk redusert. Det er
elementær matematikk når misforholdet mellom
nyuteksaminerte teologer og pensjonsklare
prester er så tydelig som nå. Da hjelper det ikke
i lengden bare å håpe på Evalueringnemda, is-
lendinger og en kommende ungdomsvekkelse.

Hva kan vi gjøre? Det gode er at det er mange
aktører som deler engasjementet for preste-
tjenesten i kirken. Her kan kirkens ledere stå
sammen med prestenes arbeidstakerorganisa-
sjoner og utdanningsinstitusjonene om en felles
og gjerne samordnet innsats. Framfor alt kan det
skje avgjørende ting i den lokale menighet,
der talenter blir sett og
mennesker blir konkret
utfordret og oppfordret
til å studere teologi.

- De som utdanner
prester, kan fort-
sette å gjøre studiet
stadig mer attraktivt, faglig oppdatert og
profesjonsrelevant. De kan også arbeide mer
planmessig med oppfølging av studenter
underveis i studieløpet. Det er ikke bare som
17-åring man trenger å bli sett. Dette inne-
bærer også at lærere har en bevissthet om at
kirken trenger ulike prestetyper og at det ikke
bare framleskes én type kompetanse blant
studentene.
- Arbeidstakerorganisasjonene (PF og TeOLO-
gene) må fortsette å løfte fram alle de under-
søkelser som bekrefter presters allmenne
trivsel og arbeids glede. Det er viktig å mot-
virke tendensene til elendighetsbeskrivelser,
når det gjelder både yrkets status, orga-
nisering og lønn. Sterke og gode fag-
foreninger bidrar rekrutterende når de

Kirkeledere bør la være å idyllisere
tidligere prestegenerasjoner til
sammenlikning med nyutdannede,
når det gjelder både teologisk
kompetanse og arbeidsmoral.

snakker fram sine medlemmer og det arbei-
det de gjør.

- Biskoper og kirkeledere kan fortsette å løfte
fram betydningen av preste-tjeneste, både
offentlig og i kontakt med ungdom og stu-
denter. Kirkeledere bør la være å idyllisere
tidligere prestegenerasjoner til sammenlik-
ning med nyutdannede, når det gjelder både
teologisk kompetanse og arbeidsmoral. Det
er for det første antagelig usant og for det
andre svært demotiverende og lite rekrut-
terende. I stedet kan det legges vekt på opp-
muntring og anerkjennelse av den kompe-
tansen som er særegen for yngre studenter, og
som på flere områder langt overgår min egen
prestegenerasjons kompetanse.
- Menighetene kan i trosopplæring og ung-
domsarbeid ha et eget program for å se etter
ungdom som kan introduseres for mulig-
heten til kirkelig tjeneste. Svært mange av
dem som velger kirkelig profesjonsutdan-
ning, er blitt oppfordret eller bekreftet i dette
av en som selv arbeidet i kirken.
- De kristne ungdomsorganisasjonene kan
løfte fram betydningen
av teologi som fag og av
kristen heltidstjeneste
som mulighet. Det er
fortsatt slik at mange
teologistudenter rekrut-
teres fra organisa-
sjonenes ungdomsarbeid, men prosent-
delen er lavere enn før.

Det er ikke så farlig om jeg eller en kirkeleder her
og der ligger våken om natta med noen bekym-
ringstanker om presterekruttering. Kanskje kan
det komme noe godt ut av det. Verre er det hvis
en fersk enke er usikker på om prosten klarer å
finne en disponibel prest til begravelen, eller hvis
en menighet må ha gudstjeneste hver åttende
søndag i stedet for hver fjerde. Vår folkekirke er
avhengig av at menighetene ikke føler seg forlatt.

SJUR ISAKSEN
SJUR.ISAKSEN@MF.NO

PINSE

AV EYOLF BERG, PREST, REDAKSJONSSEKRETÆR
EBE@EBE-DATA.COM

Når dette leses, har vi nylig feiret pinse, og vi har fått vår solide dose med medias, ikke minst Vårt Lands, bekymring over manglende kjennskap til pinsefestens innhold og bakgrunn.

Pinse er den tredje og siste av de store høytidene i kirkeåret. Historisk sett er den imidlertid nummer to, bare få uker eldre enn høytidenes høytid, påsken. Og i likhet med påsken har også pinse et profetisk forbilde i Det gamle testamente, nemlig den såkalte "ukefesten", 7 uker etter utgangen fra Egypt, da israelfolket mottok loven ved Sinai.

Ordet pinse kommer at det greske ordet *pentecostæ* som betyr den femtiende, og hvis vi teller fra og med påskedag, finner vi at pinse er den femtiende påskedagen. Pinse henger altså nøye sammen med påske, og vi kan ikke skille de to fra hverandre. Den svenske forfatteren Peter Halldorf sier i sin bok "Hellig år" (Luther forlag 2012, oversatt og tilpasset til norske forhold av undertegnede): "... det er pinse som til slutt fullbyrder påsken – de to kan ikke skilles fra hverandre. I dypeste forstand er ikke pinse en egen høytid. Den er påskens besegling."

Den nære sammenhengen mellom påske og

pinse ser vi allerede i det faktum at pinse egentlig ikke har noe eget navn. I kirkens år heter den kort og godt "den femtiende", altså den femtiende påskedagen, på samme måte som den

i gammeltestamentlig tid het *shavuot* som betyr ukene, altså 7 uker á 7 dager. De teologer som har beskjeftiget seg med den bibelske tallsymbolikken, vet at 7 er det fullkomne tallet, og siden vi også har studert hebraisk, vet vi også at på det språket forsterkes et utsagn ved at det gjentas. Dermed får vi 7x7, den ytterste fullkommenheten: "Det er fullbrakt!" De to høytidene, påske og pinse, utgjør en enhet, skriver Halldorf. Det er ikke mulig å skille dem fra hverandre. I påsken vant Jesus Livet da han sto opp fra de døde, og i pinse gir

han Livet til Kirken.

Det er da den mektige misjonsbevegelsen som kalles Kirken, starter – og brer seg ut til hele verden. På mindre enn fire hundre år har evangeliet om Jesus Kristus nådd like til Kina og Mongolia, langt sør i Afrika og helt nord til de britiske øyer. Ja, selv i Skandinavia har i det minste enkelte antakelig allerede hørt om "Kvite-Krist".

Når Lukas i Apostelgjerningene beskriver det som hendte pinsedag i Jerusalem, den femtiende påskedagen, 7 uker etter Jesu oppstandelse, skriver han om ild og en susende vind. Det er de samme fenomenene som også er omtalt i 2. Mosebok når Herren gir israel folket Loven. Nettopp denne likheten understreker for oss at både israel folkets utgang fra Egypt og hendelsen ved Sinai var profetiske forbilder på det som skulle komme da Jesus sto opp fra de døde, og da Kirken fikk Den hellige ånd.

Pinsedag ble det tent en brann, en brann som først bredte seg blant dem som var samlet i Jerusalem den dagen. Tusener av dem som var der, kom til tro på Jesus som Herre og frelser og ble døpt. Siden bredte ilden seg utover i landet, og det tok ikke lang tid før den sprengte grensene og bredte seg utover i hele Romerriket og sprengte også Romerrikets grenser. Hverken land eller hav, hverken fjell eller ørken, hverken kulde eller varme kunne slukke ilden. Den brenner fremdeles. Selv forfølgelser og motstand har ikke kunnet slukke den. Fremdeles sprenger ilden menneskeskapte grenser. Det så vi ikke minst da Berlin-muren falt i 1989. Den bevegelsen som veltet det øst-tyske diktaturet, begynte med en liten gruppe mennesker som samlet seg i en kirke og ba sammen: Kyrie eleison – Herre miskunne deg over oss. Åndens ild brant i disse menneskene, og ilden sprengte grensene.

De fleste av LKs lesere har sett en russisk kirke med de karakteristiske kuplene på tak og tårn.

Russisk-ortodokse troende smiler overbærende når folk fra vest snakker om ”løk-kupler”. *Er dere blinde, spør de. Ser dere ikke at det er flammer? Det er den ilden som ble tent pinsedag for snart 2000 år siden i Jerusalem. Kuplene minner de troende om at denne ilden fremdeles brenner i Jesu Kristi Kirke.* Det var derfor Kirken overlevde 70 års kommuniststyre, slik den også overlevde forfølgelse og motstand fra romerske keisere, nordiske vikinger, japanske krigsherrer, det 20. århundres nazister og også vil overleve vår egen tids ateister og islamister og hva de nå enn kaller seg, alle de som forsøker å slukke ilden. Herren har lovet at det aldri vil skje. Dødsrikets porter skal aldri få makt over hans Kirke i verden.

Hvorfor feirer vi pinse? Vi feirer pinse fordi vi feirer selve Livet, det Livet som aldri dør, men som er evig. Det Livet Jesus vant ved sin oppstandelse påskedag, ble vårt pinsedag. Derfor er pin sen viktig for oss. Derfor er det viktig at vi kommer sammen til gudstjeneste og feirer pin sen, ikke som et minne om en hendelse en gang i en fjern fortid, men som noe som virkelig blir vårt når vi samles for å feire det. Når vi feirer pinsegudstjeneste, sprenger ilden grensene i tid og rom mellom Jerusalem i år 33 og der vi befinner oss nå. Vi er der og får del i det som skjedde den gangen. Det som skjedde den gangen, skjer midt i blant oss her og nå – og ilden brenner, også etter at pin selgen er lagt bak oss, ja, like til Herrens gjenkomst.

HAR KIRKEN TAPT – FOR GODT?

REFLEKSJONER OM SAMMENHENGER MELLOM SAMLIVSETIKK, SAMLIVSPRAKSIS OG KIRKELIG PRAKSIS

AV ASBJØRN SALTHER, SOKNEPREST I KAMPEN, STAVANGER
ASBJORN.SALTHER@GMAIL.COM

Avisen Vårt Land offentliggjorde 10. januar 2014 et innlegg av Karsten Isachsen med tittelen ”Tørk ikke tårer uten hansker”.¹ Isachsen tar her et oppgjør med den holdning kirken har hatt i forhold til homofile. I denne forbindelse foretar Isachsen en interessant samfunnsanalyse: Han konstaterer at i løpet av kort tid har de homofile vunnet kampen. Og kirken har tapt. Kirken har tapt folkets kjærlighet.²

Har Isachsen rett i sin analyse? Stemmer det at kirken i løpet av kort tid har tapt folkets kjærlighet? De siste par årene har jeg lurt på det samme, men med et helt annet utgangspunkt. Jeg har arbeidet med kirkelig statistikk, i første rekke statistikk over oppslutningen om dåp. Og jeg har undret meg over det er som har skjedd med dåpsopplutningen i Norge siden tusenårsskiftet.

Det viser seg nemlig at oppslutningen om dåp i Den norske kirke fikk en kraftig knekk rundt tusenårsskiftet, og den har fortsatt å falle kraftig hvert år siden:

- I tidsrommet 1960–1990 falt oppslutningen om dåp i befolkningen med 14 prosentpoeng: fra 96 % til 82 %.
- Gjennom nittitallet holdt oppslutningen seg stabil; den falt med bare ett prosentpoeng og var i 2001 15 prosentpoeng lavere enn i 1960
- Men så: I tidsrommet 2001–2013 falt oppslutningen om dåp med nesten 20 prosent-

Dåpsopplutning 1960 – 2013: Alle fødte, hele landet

poeng (fra 81,4 % til 61,9 %). I løpet av disse tolv årene har det altså skjedd en vesentlig større tilbakegang enn det vi før tusenårsskiftet opplevde over en førtiårsperiode.³

Det statistiske materialet sier ikke noe om årsaken til den markante endringen som har funnet sted. Men det bør gjøre oss nysgjerrige. Og kanskje bør vi spørre om Karsten Isachsen har rett: ”Har kirken tapt folkets kjærlighet?”

Det er selvsagt ikke mulig å trekke en direkte sammenheng fra Isachsens påstand om at kirken har tapt folkets kjærlighet på grunn av folkets endrede holdning til homofili, til det statistiske materialet som viser at folket slutter å døpe sine barn. Men like lite kan vi avvise at Isachsen faktisk peker på en vesentlig faktor. Kanskje kan det tenkes at folkets endrede holdning til homofil praksis er en medvirkende årsak til at ”folk flest”

distanserer seg fra kirken ved å endre sin egen kirkelige praksis (ved at de eksempelvis slutter å døpe barna sine).⁴

Under 20 år	4 %
20–39 år	59 %
40–59 år	30 %
60+	7 %

AMERIKANSKE TILSTANDER – OG NORSKE

Det amerikanske *Public Religion Research Institute* publiserte i 2014 rapporten "A Shifting Landscape".⁵ Den beskriver holdningsendringer som har funnet sted i amerikansk kirke- og trosliv i forhold til homofile og til homofilt samliv. Her presenteres bl.a. en undersøkelse som viser at én av fire amerikanere som de siste ti år har forlatt det trossamfunnet de vokste opp i, har sagt farvel på grunn av trossamfunnets holdning til homofile og syn på homofilt samliv. Blant personer født etter 1980 (Dvs. "unge voksne") er dette årsaken til kirkebruddet i ett av tre tilfeller.

Holdning og praksis til kirkeutmelding er forskjellig i USA og i Norge. Amerikanere har nok en annen bevissthet knyttet til sitt kirkemedlemskap enn det som er vanlig i Norge. Dette har bl.a. sammenheng med at det i USA gjerne er en økonomisk kostnad forbundet med kirkemedlemskap. Den norske kirkes identitet som folkekirke og en allmenn forståelse av kirkemedlemskap som uforpliktende er nok årsak til at utmeldingstallene er forholdsvis lave. I vår sammenheng er derfor *kirkelig praksis* en tydeligere indikator enn *kirkemedlemskap* på folks holdninger i forhold til kirken. Likevel: Også Den norske kirke opplevde en viss økning i antallet utmeldinger rundt tusenårsskiftet. Det er imidlertid grunn til å tro at en stor del av disse utmeldingene skyldes arbeidet med å "vaske" Den norske kirkes medlemsregister.⁶ Men det er verd å merke seg at i løpet av tre uker etter Kirkemøtets behandling av homofilispsørsmålet våren 2014 ble det registrert hele 2.647 utmeldinger av Den norske kirke. Disse tilsvarer 48 % av det samlede antall utmeldte i hele 2013.

I løpet av seks uker (7. april–20. mai) etter Kirkemøtets homofilivedtak i 2014 mottok de 17 menighetene i Stavanger kommune 143 utmeldinger fra Den norske kirke. Aldersmessig fordelte disse seg slik:

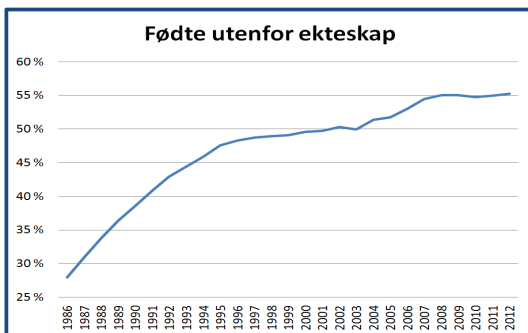
ENDRINGER I FOLKS FORHOLD TIL KIRKELIG PRAKSIS

a. Færre barn blir døpt

Vi så innledningsvis at det etter tusenårsskiftet har skjedd en markert endring i dåpspraksis i Norge: Oppslutningen om dåp har falt med nesten 20 prosentpoeng i løpet av tolv år. Vi har imidlertid ikke grunnlag for å trekke noen slutning om at kirkens holdning til homofilt samliv er *eneste* årsak til synkende dåpsoppslutning, selv om spørsmål omkring homofilt samliv nok er den kontroversielle enkeltsak som har profilert kirken sterkest i media og i det offentlige rom for øvrig i dette tidsrommet. Flere ting tyder nemlig på at avstanden mellom "folk flest" og kirkens tradisjonelle syn er økende og i holdning til *heterofilt* samliv.

b. Færre barn fødes i ekteskap

En økende andel av de barna som fødes i Norge (Dvs. "kandidater for barnedåp") har ugifte foreldre.⁷ Denne trenden økte kraftigst på slutten av årtallet og første halvdel av nittitallet, men den har fortsatt å stige. Og ved tusenårsskiftet passerte den 50 %. Det vil si: Fra tusenårsskiftet fødes *majoriteten* av barna i Norge utenfor ekteskap. "Folk flest" har altså med sin samlivspraksis distansert seg fra kirkens anbefalte praksis i den grad at de etablerer ikke bare samliv – men også foreldreskap – utenfor ekteskap. Og en under-

søkelse foretatt i tre menigheter i Stavanger viser at sannsynligheten for at en velger dåp for sine barn, er vesentlig høyere dersom foreldrene er gift, enn hvis foreldrene er samboende.⁸

c. Færre gifter seg i kirken

Stadig flere barn fødes altså utenfor ekteskap – fordi stadig flere lever sammen uten å være gift. Samtidig viser det seg òg at blant dem som gifter seg, er oppslutningen om kirkelig vigsel fallende: Fram til tusenårsskiftet fant godt over halvdel av vielsene i Norge sted i kirkelig regi. Men også her har kirken tapt vesentlig terreng de seinere år: Fra 2000 til 2012 falt oppslutningen om kirkelig vigsel fra 60 % av alle inngåtte ekteskap til 36,5 %. Dette indikerer at ”folk flest” også i forhold til vigsel distanserer seg fra kirkelig praksis. Og igjen kan vi spørre om Karsten Isachsen har rett: ”Har kirken tapt folkets kjærlighet?”

Vigsel i regi av Den norske kirke

GENERASJON 20-40

Vi har ovenfor sett på statistisk materiale for oppslutning om dåp, fødsel utenfor ekteskap og vigsel i kirkelig regi. Felles for disse tre faktorene er at de i all hovedsak omhandler befolkningsgruppen ”unge voksne”,⁹ vi kan kalle dem ”Generasjon 20–40”. Og vi må altså konstatere at i Generasjon 20–40 er oppslutningen om kirkelig praksis (vigsel og dåp) i kraftig tilbakegang.

Har da Isachsen rett i at kirken har tapt? Og har kirken i så fall tapt for godt? De faktorene vi her har identifisert som mulig årsak til folkets fallende oppslutning om kirkelig praksis, har alle

sammenheng med kirkens samlivsetikk (når det gjelder både homofilt og heterofilt samliv): Avstanden mellom allmenmmorale og den kirkelige samlivsetikken er blitt svært stor. Samliv før/utenfor ekteskap er allment akseptert i de aller fleste sammenhenger og betraktes i dag som ”normalordning”. Noen erfaringer fra egen prestetjenesten:

- Jeg opplever sjelden å ha vigselssamtale med et par som ikke allerede lever sammen.
- Det er en kjensgjerning at sex før ekteskap er vanlig/normalt (= i samsvar med gjeldende norm?) også blant ungdom som tilhører kristne miljøer som tradisjonelt betraktes som konservative.
- Ved dåpssamtaler med ugifte foreldrepar har jeg i mange tilfeller oppfordret disse til å gifte seg. Men hvordan skal jeg forholde meg til dem som ikke ønsker å gifte seg – i alle fall ikke nå? Skal jeg oppfordre dem til å gå fra hverandre og til å bryte i stykker den familien barnet deres er født inn i? Eller kan jeg ønske – og be om – Guds velsignelse over den familien de faktisk har etablert? Og kan jeg i så fall be høyt, og gjøre det i kirken?

Howdan kan kirken forholde seg i en slik situasjon? Skal kirken holde fast på sitt – og konstatere at folket forlater både kirken og troen? Eller vil det for kirken være mulig å komme folket i møte ved å nyformulere bl.a. samlivsetikken og dermed gjenvinne folkets tillit – og kjærlighet? Men vil dette i så fall være ensbetydende med at kirken skyter seg selv i foten og svikter sine forpliktelser i forhold til Skrift og bekjennelse?

HISTORISK TILBAKEBLIKK: KIRKENS SAMLIVSETIKK ER IKKE STATISK

Det kan i mange sammenhenger synes å være en utbredt oppfatning at kirkens samlivsetikk er statisk, at den aldri har endret seg, og at den aldri kan endres. Kirke- og misjonshistorien gir oss imidlertid et helt annet bilde. Kirken har opp gjennom århundrene til stadighet endret, justert, korrigert og nyformulert sin samlivsetikk. Dette har skjedd både i møte med nye tider og i møte med nye kulturer.

- I middelalderen var konkubinaten (som tillot menn å leve i bigame/polygame relasjoner med samboende ”medhustruer”) anerkjent som legitimt av den romersk-katolske kirke. Det femte Laterankonsil besluttet imidlertid i 1514 at konkubinaten måtte avskaffes.¹⁰
- Reformasjonen brøt med den katolske kirkes oppfatning av ekteskapet som et sakrament. For de reformatoriske kirkene betraktes ekteskapet som en borgerlig/samfunnsmessig innretning. Spørsmålet om *hvordan* ekteskapet er innstiftet (kirkelig, borgerlig e.a.) er derfor uvesentlig for om det i disse kirkene betraktes som kristelig legitimt. For de reformatoriske kirkene er det derfor prinsipielt *ikke* den kirkelige vigselpraksis,¹¹ men den til enhver tid (historisk betinget) og på ethvert sted (kulturelt betinget) allment aksepterte ekteskapsform (samlivsform) som betraktes som kristelig legitimt.¹²
- Både Luther og Melancthon anbefalte bigami (”... da det er et mindre onde enn et utuktig liv.”) da de anbefalte landgrev Philip av Hessen å inngå dobbeltekteskap.¹³
- I England ble reformasjonen – og etableringen av Church of England – i all hovedsak drevet fram av (kongens) behov for en endring i kirkens samlivsetiske normer (spørsmålet om skilsmisse og gjengifte).
- Ekteskapsregistrering/-inngåelse i regi av myndigheter forutsetter en ordnet samfunnsstruktur. I samfunn der samliv (evt. samliv med felles barn) i seg selv betraktes som ekteskapskonstituerende, har dette i mange tilfeller òg blitt betraktet som kirkelig legitimt uten at noen vigselshandling, løfteavleggelse eller offentlig registrering har funnet sted i det hele tatt.
- Inntil for mindre enn hundre år siden kan det synes som om det i Norge mer var regelen enn unntaket at bruden var gravid; ”hvit brud” var nok en sjeldenhet. Kyskhetsidealet hadde i praksis liten gyldighet for andre enn overklassens døtre; ”folk flest” giftet seg etter hvert som det ble nødvendig (Dvs. etter hvert som de ”ble nødt” til det på grunn av graviditet).
- Kirkens endrede forståelse (og praksis) i spørsmål om gjengifte av fraskilte har gått påfallende stilt for seg. Prester i Den norske kirke har fortsatt anledning til å reservere seg mot å forrette gjengifte av fraskilte.¹⁴ Men i løpet av siste fjerdedel av forrige århundre ble det stadig færre prester som benyttet seg av denne reservasjonsretten, og i dag er nok prester som konsekvent reserverer seg, å betrakte som en sjeldenhet.

Dette er bare noen eksempler på hvordan kirken opp gjennom sin historie til stadighet har funnet det nødvendig å nydefinere samlivsetikken. Noen av disse endringene er av praktisk karakter; andre av dem representerer en dyptgripende endring i selve ekteskapsforståelsen og i forståelsen av ekteskapet som skaperordning. Det vil føre for vidt i denne sammenheng å gå nærmere inn på de enkelte spørsmål som er nevnt ovenfor. Poenget her er i første rekke å vise at kirkens samlivsetikk ikke er statisk. Tvert imot har kirken sett det som en del av sitt oppdrag til enhver tid og i enhver kultur å levere et kristent bidrag (og korrektiv) til samtidens og den stedegne kulturs allmennmoral og samlivspraksis.

EKSEMPEL: EUROPEISK OG NORDAMERIKANSK MISJON I MØTE MED POLYGAMI

Kirkens samlivsetikk ble i særlig grad utfordret da den moderne misjonsbevegelse på 1800- og 1900-tallet i løpet av forholdsvis kort tid brakte vesteuropeiske og nordamerikanske kirker i kontakt med et stort antall forskjellige kulturer, i hovedsak i Afrika og Asia. Mange steder ble misjonærene utfordret av polygamispørsmålet. For misjonærer med en kirkelig og kulturell bakgrunn fra Europa og Nord-Amerika virket polygam praksis svært fremmed. Men det var likevel ikke mer enn 2–300 år siden kirkelig aksept av polygami var blitt opphevet i den vestlige verden.¹⁵ Ulike misjonærer og misjonsorganisasjoner kom til å innta ulik holdning i polygamispørsmålet, og også i dag konkluderer protestantiske kirker ulikt i denne saken.

- Da den herrnhutiske Brødremenigheten startet misjonsvirksomhet i Afrika i siste

halvdel av 1700-tallet, ble det besluttet at polygamister kunne døpes, men at en etter dåpen ikke kunne inngå nye polygame forbindelser.¹⁶

- Da Det Norske Misjonsselskap startet sin virksomhet i Sør-Afrika i 1844, avviste de polygame menns adgang til dåp, men ga adgang til dåp for kvinner som levde i polygame forhold, under henvisning til at disse var gift med bare én mann.¹⁷
- Dr. Ernst Johanssen (1864–1934) som virket i Øst-Afrika for den tysk-lutherske Bethel-misjonen, hevdet det polygame ekteskap som et virkelig ekteskap ”som faller inn under den guddommelige lov”. Han mente det burde innskjerpes overfor en polygamist som blir kristen, at han ikke må skille seg fra noen av sine hustruer mot hennes vilje. I dette syn fikk han følge av atskillige Afrika-misjonærer.¹⁸
- Den store verdensmisjonskonferansen i Edinburgh i 1910 avslørte stor uenighet i spørsmålet om polygami, alt fra fullstendig avvisning til reservasjonsløs inkludering.¹⁹
- Karl Barth²⁰ advarer misjonsbevegelsene mot å forhaste seg med et oppgjør med polygam praksis, under henvisning til at dette i de angjeldende kulturer er en ”institusjon, fastsatt ved sedvane, regulert og faktisk praktisert etter skreven og uskreven rett”.²¹ Barth understreker i denne sammenheng at ”europisk sedvane, rettspraksis og levevis” ikke må settes opp mot det afrikanske og asiatiske. Barth synes altså å være av den oppfatning at polygami bør betraktes som en kristelig legitim samlivsform der hvor samfunnet for øvrig betrakter dette som en legitim institusjon.

ETIOPIA: KIRKELIG AKSEPT AV POLYGAMI

Det vakte en viss oppsikt internasjonalt da generalforsamlingen i den lutherske Mekane Yesus-kirken i Etiopia i 2013 gjorde vedtak om å bryte relasjonen (inkludert nattverd fellesskapet) med både Svenska Kyrkan og Evangelical Lutheran Church in America (ELCA) på grunn

av disse to kirkenes holdning til homofilt samliv. Mekane Yesus-kirken er samarbeidskirke også med Norsk Luthersk Misjonssamband og Det Norske Misjonsselskap og fortsetter samarbeidet med disse organisasjonene etter bruddet med sine svenske og amerikanske samarbeidspartnere. I denne forbindelse er det imidlertid verd å merke seg at den samme Mekane Yesus-kirken siden 1976 har gitt aksept for at polygame kristne kan innlemmes i nattverdfellesskapet.²² En er ikke kjent med at noen av Mekane Yesus-kirkens samarbeidspartnere har valgt å bryte samarbeidet med sin etiopiske søsterkirke av den grunn.

KENYA: OFFENTLIG AKSEPT AV POLYGAMI

I Kenya er 83 prosent av befolkningen kristne, i all hovedsak protestanter.²³ Parlamentet i Kenya vedtok i mai 2014 lovgivning som regulerer polygami: En mann kan gifte seg med så mange kvinner han måtte ønske. Med dette har myndighetene gitt offentlig legitimitet til det som i mange av folkegruppene i landet har vært utbredt praksis. Samtidig har man ved slik lovgivning ønsket å sikre rettighetene for kvinner og barn i polygame relasjoner, og man har gitt bestemmelser for hvordan skilsmisse i slike relasjoner skal skje. De kristne i landet er delt i oppfatningen av den nye lovgivningen. De fleste kirker synes offisielt å innta et kritisk standpunkt. Samtidig er det nettopp et flertall av kristne parlamentsmedlemmer som har gjort den nye lovgivningen mulig.

KIRKEN I MØTE MED EN NY KULTUR: GENERASJON 20–40

I Norge må nok store deler av Generasjon 20–40 betraktes som fremmed for kristen tro og kristen praksis. De lever i en kultur der tradisjonell kristendom er temmelig ukjent, og der institusjonalisert religiøsitet gjerne betraktes som en litt kuriøs anakronisme.²⁴ Den religiøse dimensjon er imidlertid ikke fraværende; mange i denne aldersgruppen er svært opptatt av religiøse spørsmål og søker stadig i ulike sammenhenger for å finne elementer av ”noe som passer for meg”. Men en slik individuelt sammensatt religion i

stadig endring har liten normativ kraft i etiske spørsmål. Generasjon 20–40 går derfor til andre kilder enn de religiøse for å finne etisk veiledning, og mange av dem har et høyt etisk refleksjonsnivå som er basert på allmen-humanistiske, filosofiske eller politiske verdier.

Advokat Geir Lippestad reflekterer i sin bok *Det vi kan stå for* over sine erfaringer etter å ha vært forsvarer både for de to høyreekstremistene som ble dømt for drapet på Benjamin Hermansen, og for Anders Behring Breivik. Han skriver om ungdommer han har møtt i forbindelse med rettssakene, og skriver at ”nesten alle de ungdommene jeg møtte, virket mye mer reflekterte enn det jeg var da jeg var ung”.²⁵ Han skriver at dagens unge virker mye mer samfunnsbevisste; de er opptatt av verdier, rettferdighet og hvordan ting egentlig henger sammen i samfunnet, ”og ser heller ikke forskjell på farget og hvit, muslim og kristen”. Og så skriver Lippestad: *Ungdommer ser enkeltmennesket, fordi det er en venn eller venninne.*²⁶

Vi kan gå ut fra at disse ungdommene reflekterer på samme måte også i forhold til spørsmål som profilerer kirken i samfunnsdebatten. Når kirken profileres sterkt på samlivsetiske spørsmål, opplever disse ungdommene en kirke som går i utakt med deres egen generasjon. For når det gjelder spørsmål enten om homofile ekteskap eller om heterofile samboerskap, så ser de først og fremst enkeltmennesket – fordi det handler om en venn eller venninne, en bror eller søster, nabo eller kollega – eller dem selv.

Dette er den generasjonen som nå vender kirken ryggen – ikke ved at de i flokk og følge melder seg ut av Den norske kirke, men ved at de endrer kirkelig praksis i forhold til tidligere generasjoner: De døper ikke barna sine. De gifter seg ikke i kirken. Og når mor eller far dør, har denne generasjonen et sterkt behov for selv å ta hånd om hvordan begravelsen skal skje – og ikke nødvendigvis i samsvar med kirkens nedarvede ritual.

Hvordan skal kirken møte den nye kulturen som denne generasjonen tilhører – for derigjennom bl.a. å kunne gjenvinne folkets kjærlighet? Grovt sett kan vi se for oss to tilnærings-

måter (som i og for seg ikke trenger å utelukke hverandre):

a) ”Evangelisering”

Flere av våre kristne organisasjoner har iverksett tiltaksprogrammer som eksplisitt retter seg mot Generasjon 20–40. Det kan dreie seg om samværsformer, musikkstil, konferanser, festivaler osv. som i særlig grad henvender seg til unge voksne. I noen tilfeller kan det òg se ut som om organisasjonene med disse programmene profilerer et nytt innhold: grønn profil, globalt ansvar, nabolagstjeneste osv. Samtidig kan en fornekke at dette kanskje helst dreier seg om etablering av et *image* som bygger på en antakelse om at ”det er slikt de unge er opptatt av”. For innad synes de samme organisasjonene å være entydige på at målsettingen står fast: Vi skal forkynne ”det gamle evangelium i ny innpakning”. Det vil si: Det verdisettet²⁷ vi bygger på, er tidløst uforanderlig. En kan derfor få inntrykk av at den *egentlige* målsettingen med noen av tiltaksprogrammene overfor Generasjon 20–40 er at ”de skal bli sånn som oss”. Men det er tvisomt at slike tiltak kan forventes å få gjennomslag i *store* grupper av Generasjon 20–40 dersom initiativene i realiteten viser seg å ha til hensikt å dekke over et faktum om at kirken befinner seg i en helt annen verden enn den kulturen som målgruppen befinner seg i, identifiserer seg med og er stolt av.

b) ”Kontekstualisering”

En alternativ tilnæringsmåte kan være å dra lærdom av erfaringer som ble gjort av den protestantiske misjonsbevegelsen i møte med nye kulturer på 1800- og 1900-tallet. Vi har ovenfor eksemplifisert ved å se hvordan ulike aktører i misjonsbevegelsen valgte forskjellige tilnæringsmåter i møte med kulturer som praktiserte samlivsformer som var annerledes enn det misjonærene var vant med fra Europa eller Nord-Amerika. Etter hvert som kirkene er blitt stedegne, har flere av dem i tiltakende grad valgt løsninger (eksempelvis i spørsmålet om polygami)

som ikke lot seg gjennomføre så lenge kirkenes beslutningsprosesser var dominert av utenlandsk misjon. Den amerikanske misjonsteologen Donald McGavran, som gjerne regnes som den moderne kirkevekst-bevegelsens far, skriver bl.a.:

*Many independent African denominations (...) permit polygamy (...). Their great growth in recent years is at least partly due to their open attitude toward polygamy.*²⁸

Dersom vi skal dra lærdom av disse erfaringene i vårt møte med Generasjon 20–40, kan dette bl.a. bety en nytenkning av den kristne samlivsetikken. Og denne nytenkningen må skje i genuin og representativ dialog med de menneskene som berøres av denne etikken.

- For denne generasjonen er det ikke interessant å diskutere om homofile skal få anledning til å gifte seg. Denne generasjonen vet veldig godt at homofile har anledning til å gifte seg.
- For denne generasjonen er det ikke interessant å diskutere om samboerskap er rett eller galt. Det store flertall av denne generasjonen har forlenget konkludert med at samboerskap ikke er galt, og har derfor selv – for en kortere eller lengre periode – valgt denne samlivsformen.

HAR KIRKEN TAPT – FOR GODT?

Med bakgrunn i det kirkelig-statistiske materialet vi innledningsvis refererte til, kan det se ut for at Karsten Isachsen har rett i at kirken har tapt folkets kjærlighet. Dette kan i særlig grad se ut til å gjelde for Generasjon 20–40. Samtidig vet vi jo godt at Generasjon 20–40 er i ferd med å bli ”Generasjon 40–60”, og det skal svært mye til for å utvirke vesentlige dreininger i verdisettet til en hel generasjon av middelaldrende mennesker. Vi vet òg at i nye generasjoner som vokser opp, er det bare et tidsspørsmål før majoriteten ikke er døpt, ikke er kirkemedlemmer, ikke blir konfirmert og knapt nok får noen form for kristen trosopplæring.

Vi må legge til grunn at det er en rekke ulike faktorer som er årsak til sviktende oppslutning om kirkelig praksis. Men vi kan definitivt ikke se

bort fra at samlivsetiske spørsmål er én av disse faktorene. Mennesker som i vår tid velger å leve og innrette sine liv på en måte som de opplever at kirken tar avstand fra (og eventuelt fordømmer), vil imidlertid ikke nødvendigvis innta en fiendtlig holdning til kirken. Til det holder Generasjon 20–40 toleranseidealene altfor høyt! Mer nærliggende er det at de vil oppleve kirken som fullstendig irrelevant. Dette er en sannsynlig årsak til at de i forholdsvis liten grad melder seg ut av kirken.²⁹ Men de slutter altså med å praktisere sin kirketilhørighet.

En kirkelig respekt for og eventuell aksept av andre samlivsformer enn heterofilt ekteskap vil samtidig åpne for helt nye utfordringer – og muligheter – for kirken som samlivsetisk premissleverandør i samtiden. Det er sannsynligvis et stort, ugjørt arbeid med å formulere en kristen familie- og ekteskapsetikk for homofile; tilsvarende òg for heterofilt samboende. Fram til nå kan det se ut for at kirken har diskvalifisert seg selv fra å delta i disse viktige prosessene, og inntil videre må altså det viktige arbeidet med å formulere en samlivsetikk for disse gruppene foregå uten kirken som deltaker.

Spørsmål om samliv berører de aller fleste mennesker på et sterkt personlig plan. Det handler om seksualitet og identitet, om familieliv, sosiale relasjoner, kulturelle verdier osv. For unge voksne handler dette i stor grad òg om å ta ansvar ikke bare for eget liv, men òg for hverandre og for egne barn. Generasjon 20–40 gjør bevisste og reflekterte valg i disse spørsmålene, og forventer – bl.a. på grunn av de toleranseidealene de selv setter så høyt – å bli tatt på alvor og bli respektert. Dermed stiller de kirken overfor noen ransakende spørsmål, f.eks.:

- Er det sannsynlig at samboende foreldre velger dåp for sine barn dersom de opplever at kirken ikke viser respekt for deres valg av samlivsform?
- Er det sannsynlig at samkjønnede foreldrepar vil legge til rette for at deres barn blir inkludert i kirkens trosopplæring dersom de selv føler seg ekskludert fra den samme kirken?
- Er det sannsynlig at 14-åringene vil velge kirkelig konfirmasjon når de vet at kirken

fordømmer den familiemodellen de selv har vokst opp i, alltid har tilhørt – og er stolte av?

- Er det sannsynlig at gifteklare 25-åringer vil velge kirkelig vielse når de vet at storesøster måtte på Tinghuset da hun skulle gifte seg med sin kone?

Dersom kirken ikke finner gode løsninger på de dilemmaene som slike spørsmål reiser er det all grunn til å tro at kirken har tapt for godt – i alle fall som folkekirke. Alternativet kan være å dra lærdom av de erfaringer kirken og misjonsbevegelsen har gjort ved å erkjenne at en til enhver tid og i møte med enhver kultur må våge å gjennomtenke – og eventuelt nydefinere – samlivsetikken. I spørsmålet om polygami så vi at Karl Barth syntes å være av den oppfatning at en slik samlivsform bør betraktes som kristelig legitim "der hvor samfunnet for øvrig betrakter dette som en legitim institusjon". I det norske samfunn i dag er både heterofilt samboerskap og homofile ekteskap "legitime institusjoner" i den forstand at de både reguleres av offentlig lovverk og har allmennmoralsk aksept. Mennesker som har valgt disse samlivsformene, har gjort det i erkjennelse av at det samfunnet de tilhører, betrakter slikt samliv som rett. Dersom kirken da entydig og unyansert avviser de rammene disse menneskene har valgt for sitt kjærlighets- og familieliv, har kirken *virkelig* skutt seg selv i foten ved å gjøre seg selv fullstendig irrelevant.

LITTERATUR

Barth, Karl: *Die Kirchliche Dogmatik III.4*

Evangelischer Verlag A.G. Zollikon-Zürich (1957).

Bergmann, Lorenz: *Kirkehistorie, Bind 2.*

P. Haase & Sønns Forlag, 9. utgave (1966).

Jones, Robert P. m.fl.: *A Shifting Landscape. A Decade of Change in American Attitudes about Same-sex Marriage and LGBT Issues.* Public Religion Research Institute (2014)

http://publicreligion.org/site/wp-content/uploads/2014/02/2014.LGBT_REPORT.pdf.

Kjosavik, Tor Dag: Artikkelen *Etiopia* i "I tro og tjeneste. Det Norske Misjonsselskap 1842-1992" s. 125ff. Misjonshøgskolen,

Stavanger (1992).

Lippestad, Geir: *Det vi kan stå for.* Aschehoug (2013).

McGavran, Donald: *Understanding Church Growth.* Eerdmans Grand Rapids, Mich. (1980)

Salthe, Asbjørn: *Glipper det for folkekirken?*

Mastergradsoppgave i praktisk teologi, Misjonshøgskolen (2012).

Ødegaard, Trygve: *Polygami – som problem på misjonsmarken.* Norsk Tidsskrift for Misjon vol. 39, s. 92–103 (1985).

¹ Tittelen refererer til en TV-serie med samme navn som ble vist på NRK seinhøstes 2013. Serien er basert på Jonas Gardells bøker og skildrer livet til homofile menn i Stockholm på 1980-tallet.

² "I løpet av kort tid har innbyggerne i Norge truffet en ny beslutning. Mennesker som er født med homofil legning skal ikke lenger nedvurderes og foraktes. De skal få leve sammen hvis de ønsker det, på en åpen og ryddig måte. – Situasjonen er nå plutselig mye mer alvorlig for kirken enn for de homofile. De homofile er berget, de har vunnet kampen. Kirken har tapt. Og mest alvorlig av alt, den har tapt folkets kjærlighet."

³ I grafen ovenfor er det for tidsrommet 1960–1980 satt inn tallverdier bare for hvert femte år.

⁴ Endring i kirkelig praksis kommer og til uttrykk ved kraftig nedgang i oppslutningen om kirkelig vigsel (Se nedenfor).

⁵ Jones m.fl. (2014).

⁶ Utmeldingstallene nådde en klar topp i 2009. Dette skyldes etter alt å dømme at en da for første gang sendte "valgkort" til alle stemmeberettigede kirke-medlemmer, noe som utvilsomt avdekket en hel del feilføringer og forårsaket en del andre utmeldinger.

⁷ Kilde: SSB. Grafen viser antall barn født utenfor ekteskap av alle fødte i Norge uavhengig av foreldrenes kirketilknypning og seksuelle orientering.

⁸ 89 % av gifte kirkemedlemmer valgte dåp av sine barn, 75 % av samboende kirkemedlemmer valgte dåp. Undersøkelsen omfatter 321 barn født i 2010 (Salthe, 2012).

⁹ Vi kan gå ut fra at det store flertall både av dem som blir foreldre, og av dem som gifter seg, befinner seg i aldersgruppen 20–40 år.

- ¹⁰ Endringen fant sted på Femte Laterankonsils 9. sesjon, 5. mai 1514.
Jfr. <http://www.legionofmarytidewater.com/faith/ECUM18.HTM#9>.
- ¹¹ I Norge ble trossamfunnenes vigselfrett sterkt begrenset i 2003 da disse ble fratatt myndighet til å prøve ekteskapsvilkår (Dvs. til å godkjenne at vilkårene for inngåelse av ekteskap er til stede). I prinsippet foretar vigsleren (for eksempel presten) nå enhver vielse etter fullmakt fra folkeregistermyndigheten.
- ¹² Eksempel: I samsvar med norsk gjeldende ekteskapslovgivning avlegger brudefolkene ved borgerlig ekteskapsinngåelse ikke noe løfte om livslang troskap. Likevel betrakter kirken også disse ekteskapene som kristelig legitime.
- ¹³ Bergmann (1966) s 40. Luthers og Melanchtons handlemåte i denne saken har av kirkehistorikere gjerne blitt forklart med at de i utilbørlig grad lot seg styre av politiske hensyn.
- ¹⁴ Ekteskapsloven § 13, 2. avsnitt: ”En kirkelig vigslers kan også nekte å foreta vigsel dersom en av brudefolkene er skilt, og den tidligere ektefellen lever...”
- ¹⁵ Femte Laterankonsil i 1514, se ovenfor.
- ¹⁶ Ødegaard (1985) s 95.
- ¹⁷ Ødegaard (1985) s 96f.
- ¹⁸ Ødegaard (1985) s 97.
- ¹⁹ Ødegaard (1985) s 97.
- ²⁰ Barth (1957) s 227f.
- ²¹ Ødegaard (1985) s 102.
- ²² Kjosavik, Tor Dag (1992): ”Etiopia”, s 141.
- ²³ Den muslimske minoriteten utgjør 11 prosent av befolkningen.
- ²⁴ Det er nok dette som øg kommer til uttrykk ved den forholdsvis utbredte forestillingen om kirken som den mest pompøse ramme som kan tenkes omkring den ekteskapsinngående ”event”.
- ²⁵ Geir Lippestad er selv født i 1964.
- ²⁶ Lippestad (2013), s 172.
- ²⁷ I uttrykksmåter som ”det gamle evangelium i ny innpakning” får en gjerne inntrykk av at begrepet ”evangelium” forstås i vid forstand som en samlebetegnelse for både lov og evangelium, både dogmatikk og etikk.
- ²⁸ McGavran, Donald (1980): ”Understanding Church Growth” (1980), s 213–214.
- ²⁹ Merk likevel at vi ovenfor har sett at denne aldersgruppen er overrepresentert blant dem som ”spontant” meldte seg ut av Den norske kirke umiddelbart etter Kirkemøtets homofilivedtak i 2014. I Stavanger var nesten 60 % av utmeldingene i løpet av en seksukersperiode fra aldersgruppen 20–39 år.

FRA BOKFRONTEN

**KARL GERVIN:
DVERGER PÅ KJEMPERS SKULDRE.
FRA KRISTENDOMMENS IDEHISTORIE.
OSLO: 2013. PAX FORLAG. 296 S.**

Den britiske essayisten og apologeten G. K. Chesterton har sagt et sted at "det er bare kirken som er i stand til å befri mennesket fra den nedverdiggende form for slaveri som består i å være et barn av sin tid". Flere hundreår tidligere hadde Bernhard av Chartres skrevet noe lignende. Han sammenlignet seg selv og alle som reflekterer over den kristne tro for å kunne undervise den til andre, med "dverger som står på skuldrene av kjemper", "slik kan vi se mer enn dem ... ikke fordi vårt syn er skarpere, men fordi vi løftes høyt og bæres av dem".

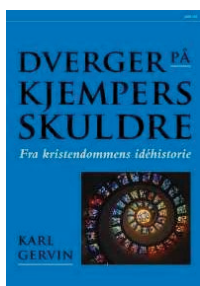
Karl Gervin har satt dette sitatet som tittel på sin nye bok. Boken er en reiseberetning gjennom to millennier av kristendommens idehistorie og er skrevet ut fra en følelse av at kristne av i dag i for stor grad har avfunnet seg med å være barn av egen tid. Når kristendommen reduseres til et minimum, trenger vi å stifte bekjentskap med en kristendom som er "større" – eller slik forfatteren uttrykker det: "som er rastløs, en kristendom som iblant har tumlet med overraskende spørsmål", og som legger for dagen "et stort mangfold

i dens grunnstemning".

Karl Gervin er overbevist om at veien til en "større" kristendom går gjennom historien, så sant leseren mentalt er villig til å bryte opp for å gi seg historien i vold. For dette er ingen repetisjonsøvelse av kirkehistorien slik vi normalt kjenner den fra en akademisk kontekst. Det betyr slett ikke at fremstillingen hans ikke er til å stole på. Gervin dikter ikke om fortiden; tvert imot er det en faglig meget solid veileder vi har å gjøre med. Men han bedriver ikke historie for å avkrefte fortiden; han er ikke ute etter å skrive ned fortidens kjemper til tidsbetingede dverger. Gervin er en troende historiker, og hele vandringsleden er ledsaget av troen på "at det alltid vil forbli én hellig kirke". Gjennom førti kapitler gjenforteller Gervin kirkehistorien slik at leseren ikke bare gjenoppdager fortiden. Likeså meget dreier det seg om å gjenoppvekke fortiden slik at dens stemmer kan få vinne gehør. Bare slik blir kristendommen mer enn et speilbilde av vår egen tid. Først når vi møter stemmene fra fortiden med lydhørhet, kommer vårt snakk om kirkens mangfold til sin rett.

"Tradisjon" er et viktig stikkord for Gervin. Det er vanlig å forveksle det med "tradisjonalisme". Men som det har vært sagt: "Tradisjonalisme er nåtidens døde tro, tradisjon er fortidens levende tro." (Jaroslav Pelikan) I tråd med dette blir Gervins fremstilling av en "større" kristendom også en veiviser til en "økumenisk" kristendom. Hans overveielser underveies om det som splitter, og det som forener, er vel verdt å lytte til. De gir nok en god grunn til å anbefale denne boken for alle som holder av kirken eller gjerne ville komme til å holde av den.

Jan Schumacher

SØNDAGSTEKSTEN

ASTRID SÆTRANG MORVIK - SJUR ISAKSEN - SILJE SØREBØ

9. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN - 10. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN
11. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

9. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

10. AUGUST 2014

Prekentekest: Matt 11,28–30

Lesetekster: Hos 6,1–3 / Rom 8,31–39

Fortellingstekst: 2 Mos 2,23–3,15; 4,10–16

Liturgisk farge: Grønn

TRØST OG OPPREISNING

Tema på 9. søndag i treenighetstiden har byttet plass med det som tidligere var 5. søndag etter pinse. ”De falske profeters søndag” kommer nå en måned tidligere, mens tema for 9. søndag i treenighetstiden er at vi ikke skal dømme. I andre og Tredje rekke blir dette eksplisitt med prekenetekstene om kvinnen som ble grepet i ekteskapsbrudd og advarselen mot å dømme andre. I første rekke har tekstene en litt annen valør: Fokuset ligger ikke på at vi ikke skal dømme hverandre, men at Gud vil gi trøst og oppreisning.

TIL TEKSTEN

Vår prekentekest er hentet fra 22. søndag etter pinse, søndagen før Bots- og bededag. Der sto den også tidligere sammen med Rom 8,31–39. I ny tekstbok er imidlertid innledningen til prekentekest fjernet, slik at vi ikke lenger får høre at invitasjonen til hvile er gitt til ”umyndige små”, tidligere de ”enfoldige” (v 25). Jesus taler her til alle dem som er tynget av Lovens detaljstyring: *alle dere som strever og bærer tunge byrder*. En skriftlærd på 200-tallet e. Kr. hevdet at Mose-loven inneholder 365 forbud, ett for hver dag i året, og 284 påbud, ett for hvert ben i kroppen, til sammen 613 bud. Poenget med denne beregningen var at mennesket med hele sitt liv må leve opp til loven i alle dens enkeltheter. I tillegg kom en rekke presisjoner til budene for å hindre at man i vanvare skulle komme til å bryte noen av dem. ”Reis et gjerde rundt loven,” sa man på 200-tallet f. Kr. På Jesu tid ville man tilpasse loven til samtiden, noe som igjen gav opphavet til et omfattende regelverk og gjorde loven svært vanskelig å etterleve for den som ikke var en skriftlærd ekspert (Tord Fornberg, *Kommentar til nya testamentet*, 1989, s 215).

Et vanlig bilde for Loven var *åket* (v 29ff). Men selv om Loven ble regnet som Guds gave til det jødiske folket, var den på Jesu tid blitt en byrde. Det er dette tunge åket Jesus nå vil erstatte med et som er godt å bære. Eksempler på nytolkningen av loven hos Jesus finner vi i det følgende kapitlet

hvor Jesus gjennom ord og handling understreker at Guds vilje er at vi skal vise barmhjertighet.

TIL PREKENEN

Hvorfor er det fortsatt så mye skyldfølelse og skam blant kristne mennesker i dag, når Jesus er så mild, så ydmyk og inviterer til hvile for sjelen? Om det er noe kristentroen kan tilby det moderne mennesket, så må det vel være nettopp fred og hvile! Så hvorfor plages vi da av denne følelsen av utilstrekkelighet?

Det må være den nye lovskheten. Kan det hende at det glade budskapet om Guds kjærlighet blir litt for svevende, mens vi i vår nidkjærhet for Gud har reist nye gjerder omkring evangeliet? Ett typisk eksempel fra vår tid er kravet om å være *grønn*: Skap en grønn menighet, og ha fokus på det! er budskapet fra sentrale kirkelige myndigheter. Det som kreves, er å innfri en liste på 25 bud, så blir man sertifisert. Mye av den dertil hørende forkynnelse er ve-rop og dommedagsforkynnelse.

Eller hva med trosopplæringen: Som menighet skal vi mobilisere alle døpte barn i soknet til 4-årsfase, 6-årsfase, Tårnagethelg, Lys våken og flere andre tiltak. For de kirkelige ansatte er det et halsbrekkende program gjennom hele året.

Den voksne kristne bør være del av en bibelgruppe eller en husgruppe. Dessuten må man bidra i givertjenesten på fast basis.

Alt dette er godt i og for seg, men alt kan bli et åk som både er tungt og trettende. Hvor blir det av gleden? Hvor er det plass til freden? Og hva skal vi si til alle som ikke fikser de kristne kravene?

En kvinne gikk i kirken hver søndag. Livet ble snudd på hodet da mannen forlot henne. Hun var knust. Selv om det var sårt, tvang hun seg til gudstjeneste på søndagene: "Kirken var vår felles arena. Å være her er verre enn å bli hjemme." Hun kjente skam over situasjonen sin, men nektet å gi slipp på menigheten. Kanskje håpet hun å høre noen trøstende ord: "Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, og jeg vil gi dere hvile."

Det er trøst vi trenger, ikke flere krav, om de er aldri så gode i og for seg. La oss mobilisere litt

mer mildhet, ydmykhet og barmhjertighet! Jesus var svaret på strenghetens tid. Han refset de nådeløse og hilste sine venner med Fred! De nedbøyde reiste han opp. Det er Jesus, ren og uforfalsket, vi fortsatt trenger.

Jeg håper alle har hatt en flott sommer, og særlig de som har tilbrakt en uke på leir i kristen regi. Jeg håper at jeg tar feil, at kristne slett ikke er plaget av skyldfølelse. Selv trenger jeg helt fri fra alt organisert kristenliv i sommerferien for om mulig å finne tilbake til den freden, friheten og godheten som jeg tross alt tror er kristentroens kjerne. Vi trenger ikke flere krav for å oppnå det gode. Kunsten er å løfte fram *Guds* godhet i alle dens avskygninger: nåden, friheten, kravløsheten, tilgivelsen, skjønnheten. Jeg, om ingen annen, trenger å høre en forkynnelse som bare rommer det glade budskapet! Hvor finnes slik forkynnelse? Kan vi selv bære den frem på denne søndagen?

TIL GUDSTJENESTEN

Salmene kan kanskje hjelpe oss på sporet. Jeg har gått gjennom kapitlene *Guds storhet og herlighet*, *Guds omsorg*, *Jesus, vår frelser* og *Trygghet og glede* i den nye salmeboken. Der er det mange salmer som forkynner Guds storhet, omsorg og frelse på en betingelsesløs måte. Her følger noen av dem som er helt nye i vår salmebok:

316 Nu vill jag sjunga om modersvingen.

322 Stor er din trofasthet.

333 No kallar sol og sommarvind.

334 Du er mi øy i havet, Gud.

348 Born av nåden (Se v 5).

365 Den botnlause kjelda er opna.

395 Som toner i en evig song.

427 Når veien føles tung og trang (Se v 4).

458 I Guds stillhet får jeg være.

459 Gud er din hvile.

463 Til kven skal eg gå.

500 Nåden er ditt kvardagskår.

Jeg lengter etter å bli ønsket velkommen av Jesus Kristus, uten krav, med bare nåde. Da vil jeg også kunne synges denne sangen:

*Du er ein bårerygg som bryt,
der får eg sjå ditt veld.*

Du er ei elv som roleg flyt,

ho er mi nådekjelde.
Du fjøre er og flod,
i rytmen finn eg ro.
Du er eit hav kring heile meg,
der er eg evig eitt med deg.
Norsk salmebok 334. T: Sverre Hatle 2009.

ASTRID SÆTRANG MORVIK
SOKNEPREST I ØSTENSTAD
ASTRID.MORVIK@ASKER.KIRKEN.NO

10. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

17. AUGUST 2014

Prekentekest: Luk 5,27–32

Lesetekster: Sal 32,1–11 / 1 Pet 3,8–13

Liturgisk farge: Grønn

FOR SIKKERHETS SKYLD

En god del av en allmenpraktiserende fastleges tid går med til å bekrefte friskhet. Noen friske mennesker kommer til lege fordi de oppriktig tror det er noe galt fatt med dem. Kanskje er det flere blant oss som har et snev av helseangst, eller hypokondri som det også kalles. Men mange kommer også til lege for sikkerhet skyld. De føler seg friske, men man kan jo aldri vite det helt sikkert. Den årlige kjøttkontrollen på legekantoret er fortsatt etterspurt. Jesus mer enn antydnet at fariseernes religionskontroll i stor grad var designet for å bekrefte egen og likesinnes friskhet. En slik lege var ikke Jesus; han avskjærer

seg fra sånne visitter; han er ikke kommet for å gi bekreftelse til de som tenker at alt står vel til med dem. Hva med kirken? Er den blitt stedet for bekreftelse av friskhet? Hva med min preken? Er den blitt en retorisk forsikring, en massasje for veltrente sjeler?

HVA MED DE FRISKE?

C. S. Lewis skriver: *“Christianity tells people to repent and promises them forgiveness. It has nothing (as far as I know) to say to people who do not know they have done anything to repent of and who do not feel that they need any forgiveness.”* Ganske ofte hører jeg mennesker uttale, både privat og offentlig, at de ikke angrer på noe av det de har gjort her i livet. Det høres fint ut. På den annen side høres det også litt fattigslig ut. Er det sånn at målet med livet er å stå fjellstøtt ved alle sine valg og aldri se seg tilbake? Jeg blir mer berørt av dem som slår blikket ned og snakker nyansert og sant om skade skjedd og ubrukte muligheter. For min egen del er jeg ikke i tvil: Jeg kjenner meg nærmest Gud på kanten av stupet, enten stupet heter anger, tvil eller fortvilelse. Jeg tror Jesus ferdes på kanten av stupet. Jeg tror han til og med finnes i avgrunnen nedenfor.

Men hva så med alle dem som først og fremst kjenner tilfredshet ved livet og takknemlighet for god fysisk, psykisk og moralsk helse? Er evangeliet irrelevant for disse? Det tror jeg ikke. Helse er relativ, WHO's helsedefinisjon fra 1946 lyder fortsatt: *“en tilstand av fullkomment legemlig, mentalt og sosialt velvære og ikke bare fravær av sykdom og lyter”*. I all sin utopi er denne definisjonen i det minste med på å plassere oss alle, uten unntak, blant dem som trenger noe. Men det er fortsatt lov å være tilfreds. Jesus tilbyr en påminnelse om at denne grunnleggende tilfredsheten er totalt avhengig av Gud som all god gaves giver. Jesus tilbyr også en retning for takknemligheten på de gode dagene. Men først og fremst kaller han oss til å se på oss selv med et sant og ærlig blikk. Da blir vår friskhet relativ; da kommer også vårt omvendelsesbehov til overflaten. Da mumler vi *Kyrie eleison*, hele gjengen.

LEVIS REISE FRA SKAM TIL VERDIGHET

Vi vet ikke om Levi, eller Matteus som han også kalles, var plaget av stor skyldfølelse. Vi vet heller ikke om han faktisk var en av disse tollerne som underslo penger og ga etter for grådigheten. Selv om tollerne som yrkesgruppe var uglesett med relativt god grunn, er det jo ikke sikkert at akkurat Levi var blant de mest uhederlige skatteinnkreverne. Men det vi med stor sannsynlighet kan regne med, er at Levi visste hva skam var. I hans yrke ble man trent til å slå sine øyne ned. Forakten var noen ganger ikke til å bære; sånn var det enten den var fortjent eller ikke. Og når blir forakt egentlig fortjent?

Hva skjer når et skamfullt menneske får andres øyne rettet mot seg? I første omgang er det naturlig å tenke at blikket senkes eller viker bort. Bibelen har mange vitnesbyrd om mennesker som ikke kunne tåle å møte Gud ansikt til ansikt; lyset ble for sterkt, forskjellene for himmelopende urimelige. Men Jesu blikk går det an å møte. I hans øyne er den voldsomme guddommelige kraften transformert ned til en spenning vi kan tåle. Levi kunne møte dette blikket på en annen måte enn han møtte alle de foraktende øyne han var vant til å unnvike. Skam behandles ikke først og fremst med tilgivelse. ”Den skyldige trenger tilgivelse. Den skamfulle trenger det gode blikket som bygger ned skammen,” skriver Berit Okkenhaug i sin bok: *Når jeg skjuler mitt ansikt*. Og når blikkene møtes, blir han ikke bare sett av Jesus. Han blir også kalt og utvalgt til disippel. Der og da begynner det nye livet. Der og da begynner Levis nye reise.

Å TA MED SEG JESUS HJEM

Hvis vi tenker oss at Levis reise startet da han møtte Jesu blikk, så går første etappe rett hjem i stua. Her lages det i stand fest, satt i regi av Levi selv og med en gjesteliste som ikke ville appellere til et eneste anstendig menneske – bortsett fra Jesus. Det er disse han vil være sammen med, for det er disse som trenger ham. Jeg mistenker at det også var disse han likte seg best sammen med. Han kom ikke for å polere de rettferdiges selvbilde, men for å reise opp dem som lå nede. Han går på feil fester, berører de urørbare, velsigner de

fordømte. Han tilgir synder når det er det som trengs, og velsigner med sitt blikk når det er det som trengs.

Før han gikk ut, gikk altså Levi hjem. Men da festen i tollerens hus var over, begynte etterfølgelsen. Levi gikk fra relativ rikdom som toller til relativ fattigdom som disippel. Levi gikk fra beskyttet skamfullhet i tollboden til ubeskyttet forfølgelse overalt. Levi la ned selvforaktens kors og tok på seg et annet kors. Men det var verdt det, for han hadde møtt Jesu blikk.

TEKST OG BUDSKAP

V 27: *Levi*. Det regnes som sannsynlig at Levi, sønn av Alfeus, er den samme tolleren som navngis som Matteus i Matteus-evangeliet, og som er med i apostellistene under dette navnet hos alle tre synoptikerne. Det er den samme apostelen som i følge tradisjonen helt fra det andre århundre er forfatter av Matteus-evangeliet. I dag regnes det som usannsynlig at Matteus, som øyenvitne og apostel kan ha skrevet evangeliet, blant annet ut fra dets avhengighet av Markus-evangeliet som eldre kilde.

V 27: *Toller – telåmes*. Tollerne som omtales i evangeliene, er lokale skatteinnkrevere, i arbeid for skattemyndighetene som i Palestina på Jesu tid var den romerske okkupasjonsmakten. De fleste tollerne var i tjeneste for en overtoller. Overtolleren (som f.eks. Sakkeus) hadde kontrakt for innkrevingen innenfor et distrikt, og leide tollere som Levi til å arbeide for seg. Systemet ga også disse lokale tollerne mange muligheter til å utøve forskjellsbehandling og grådighet. Derfor var de en svært lite velsett yrkesgruppe.

PREKENSKISSE

- Friskhet: Hva trenger du aller mest, tilgivelse eller omfavnelser?
 - Jesus som lege: Med hva slags øyne ser Han deg?
 - Etterfølgelse: Går du hjem før du går ut?
- Lykke til!

SJUR ISAKSEN
UNIVERSITETSLEKTOR, MF
SJUR.ISAKSEN@MF.NO

11. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

24. AUGUST 2014

Prekatekst: Matt 23,37–39

Lesetekster: Jes 64,6b–65,2 / Rom 9,2–5;10,1–4

Liturgisk farge: Grønn

TIL DAGEN

Som en rød tråd gjennom dagens tekster finner vi temaet om en Gud som rekker ut sine hender mot mennesker som ikke tar imot hans innbydelse til felleskap, mennesker som går sine egne veier, og en Gud, lik en kjærlig mor eller far, som fortsatt venter på at de skal komme til ham. Det er noe sårt over tekstene denne dagen, for det handler blant annet om den ugjengjeldte kjærligheten og sorgen som følger av dette.

I kirken der jeg jobber, skal vi ha semesterstart-gudstjeneste denne søndagen. Kirken kommer sannsynligvis til å være fylt opp av både barn og voksne som er kommet hjem fra ferie, og som kommer sammen for Guds ansikt i kirken der de hører til. Det vil være liv og røre og gjensynsglede i en viss kontrast til dagens tekster. Jeg tenker derfor at det også burde være mulig å trekke fram det motsatte perspektivet av det tekstene gir, nemlig en Gud som gleder seg og blir rørt dypt i hjertet ved at hans barn kommer til ham, kommer sammen for hans ansikt.

TIL TEKSTEN

De tre versene som er prekatekst, befinner seg mellom verop over de skriftlærde og fariseerne og ord om de siste tider og dommen. Vi ser et skifte i synsvinkel. Anklagen forvandles til klage. Mens Jesus stilte seg på avstand fra de skriftlærde og fariseerne og anklaget dem, stiller hans seg nå mer sammen med byen Jerusalem og dem som bor i den. Han uttrykker sorg og smerte over det som skjer i byen, og det som skal skje. Byens

smerte er også hans smerte. Han ville samle dem rundt seg, men de ville ikke.

V 37: Jerusalem nevnes her på en slik måte at byen representerer innbyggerne og kanskje også hele folket. Byen blir sett på som mor og innbyggerne (folket) er barna. Når Jesus nevner profetmord, så setter han også seg selv og det som skal skje med ham i Jerusalem, inn i denne sammenhengen. Han er sendt fra Gud, men folket tar ikke imot dem som blir sendt dem fra Gud, og i Jerusalem skal han bli drept.

Jesus kom for å samle byens barn, lik en høne som samler kyllingene under vingene sine, men de ville ikke. Dette bildet bringer oss til Salme 91 hvor Gud er den som berger oss fra fuglefangerens snare eller jegerens piler, fra dem vil drepe og ødelegge. Ifølge arkeologiske funn var det å bruke snare den vanligste måten å fange fugl på den gang, men bue og pil ble også brukt. Gud er som fuglemoren som beskytter barna mot fare og samler dem under vingene sine. Men byens barn tar ikke imot tilbudet om vern, beskyttelse og morsomsorg.

V 38: "Huset deres" kan være enten byen som innbyggernes bolig eller tempelet som ofte ellers kalles "Guds hus" eller bare "huset". Betydning synes å være at det er Gud som ved å forlate byen (tempelet) unndrar den sitt vern, og den vil komme til å bli lagt øde. Dette er domsord om hva som kommer til å skje når folket har vendt seg bort fra Gud og går sine egne veier. Vi ser videre at teksten antyder en sammenheng mellom at Gud skal forlate byen, og at de ikke skal se Jesus mer, for Jesus representerer Guds nærvær, men folket velger å la ham få samme skjebne som profetene som ble steinet før ham.

Når vi leser disse versene, er det også verdt å tenke på når dette evangeliet ble skrevet ned. Dersom dette ble nedtegnert ikke så lenge etter tempelets fall i år 70, kan versene uttrykke noe av den følelsen av gudsforlatthet som denne grusomme hendelsen må ha brakt med seg da tempelet som representerte Guds tilstedeværelse og herlighet for jødene, ble brent ned til grunnen, og tempelets hellige utstyr ble ført til Roma. Som en resultat av denne krigen ble tretti tusen jøder solgt som slaver, og 2500 mennesker

ble slaktet i gladiatorkamper i forbindelse med en fødselsdagsfest for Titus sin lillebror. Dette var selvfølgelig først og fremst en katastrofe for de mennesker som ble rammet, og for hele det jødiske folket. Det medførte også at menigheten i Jerusalem mer eller mindre forsvant over natten. Når vi tenker på denne hendelsen er det ikke det minste rart at teksten uttrykker både sorg og klage.

V 39: Selv om hovedvekten ligger på sorgen, smerten, klagen og dommen i denne evangelie-teksten, så ser vi et streif av håp i det siste verset. Jesus forlater ikke byen for alltid. Han sier noe om at han skal komme igjen. De skal få ta imot ham igjen. Det er et håp om at han skal bli tatt imot som den frelseren han er, med hyllingsrop og glede. Hvordan dette skal skje, sies ikke, men håpet er der likevel.

TIL PREKEN

Jeg har egentlig ikke tenkt å antyde ett spesielt fokus for prekenen denne søndagen; det vil jo som alltid være avhengig av hvem som er menigheten, og hva de trenger å høre, men jeg ville vært varsom med å la dette bli en tekst som kun handler om jødene eller dem som levde på Jesu tid, og som ikke ville ta imot Jesus. Ofte er det vi som er de "trassige" barna, og som ikke vil ta imot det gode som Gud ønsker for oss. Noe av det viktigste for meg er likevel at Gud fortsatt står der med hendene som han rekker ut til et trassig folk, og samtidig at teksten uttrykker en realisme i forhold til at verden kan være et farlig og vondt sted. Men isteden for å antyde ett fokus, så vil jeg gi dere noen forskjellige bilder, fra litt ulike kilder. Om noe av det kan brukes inn i prekenen din, er selvsagt avhengig av hvilken retning du vil gi prekenen.

Naturen

Et bilde fra naturen finner vi jo i teksten selv, fuglemoren som vil samle barna under vingene sine. Men om du har gått på tur i den norske fjellheimen, så har du kanskje sett noe som ikke er helt identisk, men som ligner. Hvis du har møtt på en rypemor med barn, så har du sett hvordan rypemora løper bortover bakken som

om hun var skada. Hun prøver å villegge deg og ta oppmerksomheten din bort fra barna. Dette gjør hun ved å utsette seg selv for fare; så sterkt er morsinstinktet hennes at kan være at det er hun som blir drept i stedet for barna. Vi ser noe av dette sterke morsinstinktet i det som Jesus uttrykker overfor Jerusalems barn.

Litteraturen

Da jeg leste denne teksten kom jeg til å tenke på Peer Gynt og Solveig. Teksten bringer noe av den samme sørgmodige stemningen fram i meg. Solveig som hele tiden trofast sitter hjemme og venter på Peer som er ute i verden og roter bort livet sitt på jakt etter å realisere sitt eget selv. Hele stykket finner du elektronisk på nettet: <http://runeberg.org/peergynt/5j.html>. Jeg skal ikke analysere stykket her, men det er mye kristendom å hente. Les gjerne hele siste scene hvor Peer til slutt kommer hjem igjen og dras mellom knappstøperens dom og Solveig nåde og kjærlighet. Hva som vinner til slutt, er ikke så aldeles tydelig, men det er en nydelig vuggesang som Solveig synger stadig sterkere i dagglansen, mens Peer gjemmer seg i hennes favn, bort fra knappstøberens trusler om neste korsvei:

Sov du, dyreste gutten min!

Jeg skal vugge dig, jeg skal våge.-

Gutten har siddet på sin moders fang.

De to har leget hele livsdagen land.

Gutten har hvilet ved sin moders bryst
hele livsdagen land. Gud signe, min lyst!

Gutten har ligget til mit hjerte tæt
hele livsdagen land. Nu er han så træt.

Sov du, dyreste gutten min!

Jeg skal vugge dig, jeg skal våge!

Det var kun dette møtet med Solveig åpne favn som kunne redde Peer til sist. I bibelteksten ligger håpet i at vi, til tross for alt vondt som skjer i denne verden, skal få se Ham til sist og få imot ham med glede og hyllingsrop.

Egne erfaringer

Denne søndagen er sommerferien definitivt over. Mange unge voksne har kanskje vært hjemme i barndomstraktene og besøkt foreldre. Selv bruker jeg alltid sommerferien på å reise til gården der

foreldrene mine bor. Jeg vet at de setter pris på at vi kommer. Det er stas for dem å se alle barn og barnebarn samla. De vil så gjerne gi oss alt godt når vi er der, og vi har mange fine stunder sammen. De har selvsagt forståelse for at det noen ganger kan være vanskelig å komme på grunn av jobb, lang reisevei eller andre ting. Men om det var slik at vi rett og slett ikke ville komme, ikke ønsket fellesskapet, det tør jeg påstå det ville vært sårt for dem. Denne foreldrekjærligheten som ønsker å samle barna og gi dem det som godt er, ser vi også i dagens tekster.

Andres erfaringer

Om du noen gang har sett inn i øyne til en forelder som er dypt bekymret for sitt barn, så har du sett mye som kan ha med dagens tekster å gjøre. Kanskje har du til og med opplevd det selv? Å være foreldre til en ungdom eller en ung voksen som sliter med rus, kriminalitet eller har andre problemer. For meg var det nok bare å se inn i øynene på noen som bar på denne bekymringen. Det gjorde at jeg kunne kjenne det dypt inne i magen. Sorgen over å miste det glade barnet du engang hadde. Avmakten i forhold til ikke å kunne tvinge et voksent barn. Avmakten i forhold til ikke lenger å kunne beskytte og holde dem tett inntil. Men samtidig håpet, håpet om at det ville snu, håpet om at det barnet som du engang kjente, ville komme tilbake til seg selv. Og samtidig visste jeg at det jeg kjente på bare var en liten dråpe av det som den andre måtte ha kjent på. Kanskje kunne jeg med dette også ane

noe av sorgen som Jesus uttrykker i klagen over Jerusalem.

TIL GUDSTJENESTEN

Kanskje kan noen av perspektivene fra denne bønningen brukes:

Vi takker deg, vår kjære Herre og Frelser, at du allikevel kommer til oss. Du gråt over byen, men likevel underviste du hver dag i helligdommen. Kanskje gråter du også over oss? Vi vet at du har grunn til det. Men du underviser likevel søndag etter søndag iblant oss; og hver dag kan vi lese ditt ord og øse av dets skatter. Om nå noe er skjult for våre øyne; noe som du ville at vi skulle se; så vis oss det. La oss ikke forberde oss, "ikke lukke våre øyne" ikke stenge våre hjerter. Ta ikke din hånd ifra oss. Frels oss; du Guds Lam; som tar bort verdens synder. (Etter Bo Giertz: "Å leve med Kristus" s 110–111)

Når det gjelder salmer, så er det to salmer som jeg tenker kan passe særlig godt denne dagen. Nr 316 "Nu vil jag sjunga om modersvingen" har med seg det samme bildet av fuglemoren som vil beskytte ungene under vingene sine i nødens tid, og minner oss om Guds trofaste kjærlighet til sine barn. Nr 329 "Sjå den som bur i livd hjä Gud" bringer også med seg det samme motivet og er skrevet med utgangspunkt i Salme 91.

SILJE SØREBØ
KAPELLAN I HOLMLIA
SILJE.SOREBO@OSLO.KIRKEN.NO

Utlysning av Olavstipend 2015

Olavstipendet ble opprettet i 1993 for å øke kunnskapen om kirken og dens rolle i samfunnet, og for å styrke kirkens kompetanse til å løse dens oppgaver. Stipendets formål er primært å bidra til utviklingen av praktisk-teologisk kunnskap og kunnskap om praktisk prestedtjeneste, men kan også tildeles prosjekter innenfor andre fagteologiske områder når disse ligger innenfor stipendets formålsbeskrivelse.

Stipendet har tidligere blitt delt ut av departementet ved kirkeavdelingen. Fra 2014 har Bispemøtet fått overdratt ansvaret for tildelingen av Olavstipendet.

Bispemøtet utlyser nå Olavstipendet for 2015. Stipendet blir fortrinnsvis tildelt prester tilsatt i statlig kirkelig stilling, og med minst 3 års sammenhengende prestedtjeneste.

Det tildeles to stipender, hver på inntil 50.000 kr. Til hvert av stipendene knytter seg permisjon med lønn for 6 måneder.

Søknader skal utformes i henhold til retningslinjer for utforming av søknader til Olavstipend og vurderes på bakgrunn av retningslinjer for tildeling av Olavstipend. Retningslinjene kan lastes ned på Bispemøtets hjemmeside, www.kirken.no/bm.

Søknadsfrist er 1. september 2014.

Søknader om Olavstipend sendes til Bispemøtet med kopi til prost og biskop.

Bispemøtet, Pb. 799 Sentrum, 0106 Oslo | e-post: bispemotet@kirken.no

DEN NORSKE KIRKE
Bispemøtet

Avsender:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), stipendiat Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord, innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 3000.14.73669 Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>